

Landgoed
Herinckhave

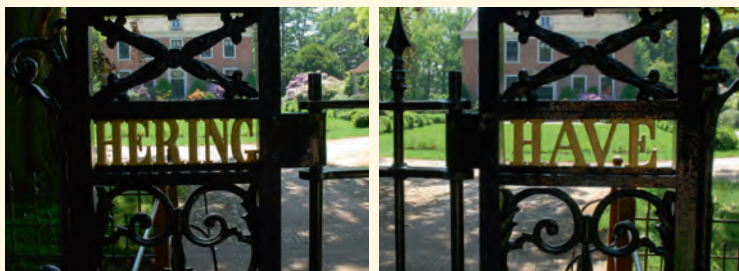
Verleden
Heden
Toekomst

er
inckhave

Landgoed Herickhave 1916 grootte circa 600 ha.

Landgoed Herinckhave

Gisela L.H. Bijleveld-von Bönninghausen

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	5
2.	Geschiedenis: Herinckhave en haar bewoners: Familie van Vlederingen, Grubbe en von Bönninghausen	7
3.	Havezathe als landgoed	13
	a. huis	13
	b. kapel en bijgebouwen	15
	c. watermolen	18
	d. brandschop	20
	e. boomgaarden	20
	f. grachten en beek	22
	g. retentiegebied en belvédère, Ingrib	23
	h. duiventil	24
	i. grafheuvels, eendenkooi en houtwaterplaats	24
	j. bos, flora en fauna	26
	k. jacht	28
4.	Landgoed als BV en als Stichting	29
5.	Economische basis: huur, pacht erfpacht: Essenhuis en Garvenhuis	31
6.	Richtlijnen voor de 21e eeuw	35
7.	Betrokkenheid van familie	37
8.	Routepunten: wandelen, fietsen en paardrijden	39
9.	Streekrecepten	43
10.	Conclusie	45
11.	Bijlagen	47
12.	Geraadpleegde bronnen	53
13.	Ruimte voor notities en anekdotes	55

1. INLEIDING

Er is in 1978 een boekje over Herinckhave verschenen in de serie Nederlandse Kastelen deel 24 naar aanleiding van de grondige restauratie na de brand van het hoofdhuis in 1959. Aangezien dit boekje nogal verouderd is, ontstaat er behoefte aan een hernieuwde uitgave waarbij ook recente ontwikkelingen en nieuwe inzichten aan de orde komen. Onderliggend is een poging om een leesbaar geschrift samen te stellen met reeds bekende en nieuwe illustraties bestemd voor directe familieleden en andere belangstellenden.

Het landgoed ligt in de gemeente Tubbergen, als onderdeel van het Nationaal Landschap Noord Oost Twente, ingesloten tussen de Grobbenhoeksweg en de provinciale wegen N 349 en N 343. Met Erve Nijkamp (2 ha) en het aan de overzijde van de N 349 tegenover de Fleringer molen gelegen Fleringer Veld (19 ha) is het ruim 65 ha groot en omvat het naast de gebouwen een areaal van circa 24 ha landbouwgrond (waarvan 16 hectare onder agrarisch natuurbeheer) 21,5 ha bos- en natuurgebied en 1,8 ha boomgaard. Er zijn lanen, wandelpaden, grachten, een beek en naast de havezathe met de flankerende bouwhuizen bevinden zich meerdere bebouwingen.

Bodemkenmerken:

Het gebied ligt grotendeels op een vlakte van waterafzettingen van sneeuwvelden uit de ijstijd. De Fleringer Molenbeek die door het landgoed stroomt en de grachten van water voorziet, vormde in de alleroudste tijden de grens met een min of meer cirkelvormige structuur. De grond bestaat uit grondmorenen met dekzand, een gordeldekzandrug en een gordeldekzandvlakte. Deze gronden op de flanken van de stuwwallen werden al vroeg in cultuur gebracht. Kenmerkend zijn de rondom de es gelegen boerderijen. Deze essen vormden samen met de schrale heidegronden en de nattere beekdalen een samenhangend agrarisch systeem ook wel aangeduid als markegronden. Door de eeuwenlange ophoging van de akkers met heideplaggen vermengd met mest uit de stallen ontstaat een zeer vruchtbaar gebied. Deze essen hebben een open karakter en zijn aan de randen omzoomd door beplanting met bomenrijen.

Naamgeving:

De naam “Hof te Vlederingen” verandert in “Herinckhave” ook wel “Heringhof” ten tijde van de familie Grubbe maar tot op heden wordt in de streek nog steeds gesproken over het “Grobbenhoes” getuige hiervan de naam van een nabij gelegen straatweg – de Grobbenhoeksweg. Herinckhave zou ook haar naam kunnen

ontlenen aan de vroegere naam van de Fleringer Molenbeek. Deze heette volgens het Aardrijkskundig Woordenboek (1844) de Heerink, Herink of Hering zoals de schrijfwijze nog altijd is op het ijzeren toegangshek.

2. GESCHIEDENIS

Het geslacht van Vlederingen

Men neemt aan dat de Hof te Vlederingen het stamgoed is van het riddermatige geslacht van Vlederingen. In 1133 wordt Hugo de Fledre genoemd in een oorkonde die door Rudolf van Steinfurt wordt uitgevaardigd. In 1252 verklaart Sophia, priorin van het klooster Weerselo, dat Hermannus de Vletheringe een huis heeft verkocht aan het Convent. De naam “Hof te Vlederingen” komt voor het eerst voor in 1337 wanneer hiervan melding wordt gemaakt in het leenregister van Otto van Bentheim.

Het geslacht Grubbe

In 1385 vaardigt Floris van Wervelinghoven, bisschop van Utrecht, een oorkonde uit, waarin vermeld staat dat Arend Grubbe hem verzocht heeft te mogen worden beleend met enige erven en met de tienden van een aantal boerderijen, die afkomstig zijn uit de boedel van zijn echtgenote, Hadewich van Vlederingen. Men veronderstelt dat de familie Grubbe reeds op Herinckhave gevestigd is mede door het gegeven dat zijn zoon Herman Grubbe in 1457 met het goed en de tienden van Herinckhave als stichtsleen door de bisschop van Utrecht wordt beleend. Ook wordt het jaartal 1415 in dit verband genoemd. Aan een leen zijn zekere privileges verbonden zoals een zetel in de landdag, het gewestelijk bestuur van Overijssel. Dat betekent een grote politieke invloed voor de eigenaar van de havezathe op voorwaarde dat hij lid is van de ridderschap. De familie Grubbe neemt tenminste vanaf 1531 deel aan de landdagen van deze ridderschap. Vanwege het vertrek van de katholieke Spanjaarden in 1626 en het feit dat het protestantisme de officiële staatsgodsdienst wordt, verliest de familie Grubbe, die de katholieke leer trouw gebleven is, haar zetel in de landdag. Gedurende de daaropvolgende twee eeuwen zijn de eigenaren van Herinckhave uitgesloten van de Overijsselse Ridderschap en hebben zij geen recht meer op hogere bestuurlijke functies. Met de komst van de Fransen in 1795 en nadien de oprichting van het Koninkrijk in 1812 eindigt deze achterstelling en krijgen de eigenaren van Herinckhave weer toegang tot bestuurlijke functies.

Het geslacht van Bönninghausen

De adellijke stamreeks van de familie von Bönninghausen, afkomstig uit Sauerland/Westfalen, gaat terug tot in de vijftiende

Friedrich Christian von
Bönninghausen

Johanna M.A. Grubbe

- ▲ Historiserende portretten (Dit zouden ook Lothar Diederik von Bönninghausen (1595-1657) en zijn echtgenote Ursula Weseler von Papen (??-1678) kunnen zijn)

eeuw. Deze naam is ontleend aan het hof Bodinghuijsen bij Menden, thans Böingsen. Tegen 1600 komt men de definitieve naam von Bönninghausen tegen. Van een van de voorvaders is bekend dat hij bij diploma van keizer Ferdinand II op 20 mei 1634 te Wenen verheven is tot Rijksbaron. In 1816 en later in 1822 worden twee leden van de familie von Bönninghausen ingelijfd in de Nederlandse adel.

In 1723 trouwt Friedrich Christian von Bönninghausen met Johanna Maria Antonetta Grubbe. Zij is de oudste dochter van Gosen Palick Grubbe en Sofia Aleid von Moerbecke. Aangezien er geen mannelijke nakomelingen uit dit huwelijk geboren zijn, krijgt zij als bruidsschat het landgoed Herinckhave mee. Haar enige zuster, Sofia Judit Grubbe doet officieel afstand van haar erfdeel en verklaart een regeling getroffen te hebben met haar zwager, Friedrich Christian von Bönninghausen zodat zij kan intreden in het premonstratenser nonnenklooster te Füssenich.

Friedrich Christian von Bönninghausen tot Bremschede en Darup is eerst kapitein en vanaf 1758 luitenant-generaal in Munsterse dienst en gouverneur van Bonn. Zo nam hij deel aan de veldtochten tegen de Turken in Peterwardein en Belgrado. Bij een belegering van de stad Bonn tijdens de 7-jarige oorlog werd hij krijgsgevangen gemaakt door de Fransen. Volgens de overlevering heeft hij het oude Grobbenhoes laten slopen en hij zou honderd meter westwaarts een nieuw huis op de huidige plaats hebben laten bouwen. Bij de restauratie van de huidige havezathe tussen 1973 en 1975 zijn geen middeleeuwse vondsten gedaan en op het terrein waar de oorspronkelijke huisplaats zou zijn, zijn evenmin grondsporen gevonden. Het is dus volstrekt onzeker waar de oorspronkelijke havezathe heeft gestaan. Het was gebruikelijk dat al het materiaal van het oude huis hergebruikt werd voor de bouw van het nieuwe.

Uit het huwelijk van Friedrich Christian en Johanna Maria Antonetta worden een dochter en twee zoons geboren. De jongste zoon is proost geworden in een klooster, en de oudste zoon, erfopvolger, is al op zeer jonge leeftijd gestorven. In 1740 sterft Johanna en in 1744 trouwt Friedrich Christian met Elisabet Johanna Francisca von Dorgelo zu Bretberg und Vechta. Uit dit huwelijk worden twee dochters en een zoon geboren. Deze zoon, Josephus Ernestus Ludovicus Franciscus Alexander, ook wel Ernst Ludwig genoemd, erft het gehele landgoed Herinckhave. Hij trouwt met Theresia Regina von Weichs de Wenne. Tot 1790 is hij majoor in Munsterse dienst en tevens kamerheer van de keurvorst in Keulen. In de Franse tijd begint

Lodewijk Napoleon hem met het ridderkruis in de orde van de Unie. Als afgevaardigde van het landgericht Ootmarsum behoort hij tot de Provisionele Representanten des Volks Overijssel.

De oudste zoon geboren op Herinckhave in 1785, is **Clemens Maria Franciscus**. Hij wordt de vermaarde grondlegger van de homeopathie.

Clemens groeit op het landgoed op. Het gymnasium doorloopt hij in Münster en voor zijn rechtenstudie gaat hij naar Groningen alwaar hij promoveert op een onderwerp uit het Romeins en Oudvaderlands recht. Zijn eerste functie als advocaat aan het gerechtshof te Deventer is van korte duur want al spoedig neemt Lodewijk Napoleon hem in dienst als secretaris-generaal

voor de belastingen, schatmeester van de pensioenen, koninklijke bibliothecaris en chef van de topografische dienst. Met het vertrek van Lodewijk Napoleon in 1810 keert Clemens terug naar zijn geboortegrond Herinckhave waar hij trouwt. Zijn oudste zoon wordt hier geboren. In 1814 vestigt hij zich in Darup, Westfalen. Hij bekleedt een functie in het lokale bestuur en hij gaat zich steeds meer bekwamen in plantkunde en verbetering van de landbouw. Hij schrijft in 1817 de verhandeling “Über die Trentische Roggenwirtschaft” (De Twentse Roggebouw). Tevens heeft hij tal van botanische werken op zijn naam staan die hem een grote bekendheid geven. Zelfs zo dat vooraanstaande botanici hem de hoogste eer voor een plantkundige gunnen door enkele planten naar hem te vernoemen, de Boenninghausenia albiflora (een ranonkelachtige) en de Boenninghausenia vincentia (een hennepvariant). Het boskruid de Galeopsis bifida Boenn draagt zijn naam. De Carex Boenninghausiana pseudaxillaris, waarvan de vindplaats is in de elzenbroekbosjes nabij Reutum, is door hem als eerste beschreven en ook naar hem genoemd. Hij is in die periode directeur van de Botanische Tuin in Munster en doceert er aan de Academie. Geneeskunde heeft hem altijd al geboeid wellicht vanwege zijn eigen zwakke gezondheid. Hij lijdt aan tuberculose en omdat hij zijn naderende einde in 1827 voorvoelt, schrijft hij al afscheidsbrieven aan zijn vrienden.

Clemens von Bönninghausen, homeopaat en botanicus(1785-1864) ◀

Galeopsis bifida Boenn ▼

Carex Boenninghausiana pseudaxillaris ▼

▼ Naast allerlei andere bestuurlijke taken was hij gedurende 50 jaar burgemeester (1828-1910)

Echter het advies om het kruid *Pulsatilla* te gebruiken veroorzaakt een ommekeer in zijn latere leven. Door zijn voorspoedige genezing richt hij zich volledig op de homeopathie en schrijft in twee jaar tijd zeven omvangrijke boekwerken die nog altijd dienst doen. Door zijn wonderbaarlijke genezing en zijn publieke bekendheid krijgt hij al snel een grote cliëntèle waaronder de dichteres Annette von Droste-Hülshoff, eigenaren van Twickel en zelfs de Franse keizerin Eugénie die hem het *Légion d'Honneur* verleent. Ook wordt hem een eredoctoraat verleend door de Universiteit van Philadelphia. In 1843 verleent koning Friedrich Wilhelm IV van Pruisen hem persoonlijk de titel van “arts” en mag hij patiënten in zijn praktijk behandelen. Hij overlijdt na een arbeidzaam leven in 1864 in het huis te Darup. Zijn belangrijkste verdienste voor de homeopathie is dat hij samen met de grondlegger Hahnemann een systeem opzet dat orde schept in de chaos die gedurende de twee voorafgaande eeuwen de bestrijding van ziektebeelden kenmerkt. Ditzelfde systeem uiteengezet in het “*Therapeutisches Taschenbuch*” wordt nog altijd gebruikt op internationaal niveau door homeopaten. In zijn “*Archiv für die homöopathische Heilkunst*” legt hij alle ziektebeelden en de middelen die deze ziekten bestrijden, vast. In 2014 is in Darup nabij Coesfeld een buste onthuld van deze bekende telg uit het geslacht von Bönninghausen.

Tot in de derde generatie bleven de von Bönninghausens op de eerste plaats militair. In 1795 na de Franse Revolutie verliet Ludwig Ernst de Münsterse dienst en werd vanwege het Richtersambt Ootmarsum afgevaardigd als “provisieel representant van het Volk Overijssel”. Hij wordt in 1781 beleend met Herinckhave en kan zodoende een openbare functie bekleden.

De tweede zoon uit het huwelijk van bovengenoemde Josephus E. L.F.A. Franciscus Egon Philippus Johannes, geboren in 1789, wordt aangewezen als opvolger op Herinckhave. Hij is behalve vrederechter in Bentheim ook markerechter en erfmarkerechter in Overijssel en wordt in 1816 toegelaten tot de Ridderschap van Overijssel. Hij trouwt met Johanna Carolina Gerarda Ellerbeck. De oudste zoon uit dit huwelijk **Ludovicus Ernestus Franciscus Jacobus** (1828-1910), ook wel Lodi of Ludwig genaamd, erfde Herinckhave.

55 jaar burgemeester van Tubbergen

Ludovicus, geboren op Herinckhave in 1828, studeert rechten in Leiden en is advocaat en procureur gedurende 40 jaar. Deze praktijk oefent hij in Almelo uit samen met de bekende geschiedkundige Mr. R.E. Hattink. Hij is lid van de gemeenteraad van Tubbergen en gemeentesecretaris, alsook lid van de Provinciale Staten van Overijssel. Hij behoort tot de riddermatigen net als zijn vader aangezien deze door Koning Willem I benoemd is in de Ridderschap van Overijssel. Diens voorouders in vaderlijke lijn behoren ook al tot de uitgenodigden voor vergaderingen met de landsheer. Hij trouwt met Johanna Theodora Frederica von Heyden, telg van de familie von Heyden, eigenaar en bewoner van het net over de grens vlakbij Gronau gelegen “Hohes Haus” te Nienborg. Tevens is deze familie enige tijd eigenaar geweest van havezathe “De Eeshof” in Tubbergen. Vanaf 1855 tot 1910 is hij onafgebroken burgemeester van Tubbergen. Dit heeft geleid tot de naamgeving van een straat in Tubbergen. Tot op hoge leeftijd blijft hij actief op bestuurlijk gebied.

Aan het begin van de noordelijke oprijlaan van Herinckhave staan twee zandstenen zuilen met daarop gegraveerd links het familiewapen van von Bönninghausen, een uit het water oprijzende gekroonde snoek en rechts het familiewapen van von Heyden, drie horizontale balken.

De oudste zoon Egon (1856–1933) is burgemeester eerst van Weerselo en daarna van Borne. De tweede zoon Paul (1858–1944) is burgemeester van Lisse. Een derde zoon is Sebastiaan, jezuïet die als rector van Katwijk/De Breul werkzaam is. De vierde zoon is Meinrad. De enige dochter is Charlotte. Zij verblijft haar hele leven in Tubbergen. De jongste zoon Lodewijk (Lodi sr) (1867–1957) erft Burg Hohes Haus in Nienborg, Dld waar hij met zijn gezin altijd de zomers doorbrengt. Diens enige zoon Lodewijk Eduard Diederik Sebastian (Lodi jr) wijdt zich na een burgemeesterschap van IJzendijke en Terheijden geheel aan het behoud en herstel van dit monumentale Hohes Haus.

Vele takken van de familie voeren vanaf 1929 de naam von Bönninghausen tot Heringhaven welke in 1940 wordt gewijzigd in: von Bönninghausen tot Herinckhave.

Degenen die op het huis wonen, behouden de enkele naam “von Bönninghausen” zonder officiële toevoeging. In die tijd is het de gewoonte om als men op het Huis woont de naam von Bönninghausen van Herinckhave te voeren.

Eén van de twee
zandstenen zuilen

► fraai aangelegde tuin omstreeks 1920

Na het overlijden van Ludovicus E.F.J is er onenigheid ontstaan over de opvolging. Dit resulteert in de aankondiging om het gehele landgoed van ruim 600 ha met alle boerderijen in het openbaar te verkopen. Deze openbare verkoop is als volgt aangekondigd:

“Openbare verkoping van de havezate Herinckhave en 35 boerenhofsteden met landerijen, heide, bosschen, gelegen onder de gemeenten Tubbergen en Weerselo, tezamen groot 600 ha, bij inzet op Woensdag 20 september 1916. De omschrijving

der percelen begint met “het Huis Herinckhave, bestaande uit landhuis met stallen, koetshuis en bijgebouwen, bouwland, kweekkerij, oprijlaan, water en erf”. Na taxatie is alsnog overeenstemming bereikt en wordt het kernbezit verworven door de vierde van de zes kinderen-erfgenamen, Ernst Theresia Meinrad von Bönninghausen (1862-1920). Hij begint met een rechtenstudie maar gaat al snel naar de krijgsschool te Kiel. Hij wordt in 1884 bevorderd tot “second-lieutenant” bij het Westfaalse infanterie-regiment. Later wordt hij directeur van een verzekeringsmaatschappij. Hij trouwt met Theresia M. C. F. de van der Schueren. Uit dit huwelijk worden drie zoons geboren waarvan de oudste, Egon, en de jongste, Lothar, jong overlijden.

▼ Meinrad von Bönninghausen (1861-1920) , zijn vrouw Theresia de van der Schueren en de zoons van l. n. r. Ernst, Egon en Lothar

De middelste zoon, Ernst Johannes Baptista Maria (1900) erft het landgoed. Hij trouwt met Ally E. A. thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg en uit dit huwelijk worden drie kinderen geboren, Lothar D. M. T., Therese E. A. en Gisela L.H.

Na het overlijden van hun vader Ernst in 1973 beheren zij het landgoed Herinckhave in een Natuurschoonwet BV die eigenaar is van het gehele complex en de landerijen.

3. HAVEZATE ALS LANDGOED

Definitie: Een havezate is een ridderlijk goed, kasteel of ridderhofstede in de oostelijke provincies, waaraan publieke rechten waren verbonden. De schrijfwijze is hetzij *havezate* hetzij *havezathe*.

a. het huis

Het Huis Herinckhave bestaat in 1650 uit een eenvoudig bakstenen huis met gracht en ophaalbrug. In 1742 wordt het hoofdhuis herbouwd met twee bouwhuizen. In de negentiende eeuw worden daar enkele delen aan toegevoegd. De voorzijde van het hoofdhuis is in het eerste kwart van die eeuw met een verdieping verhoogd. Tevoren had het huis een L-vorm zoals nu ook weer door de restauratie van na de brand in 1959 maar met gewijzigde contouren in gespiegelde vorm. Het hele huis heeft in het water gestaan. Men bereikte de hoofdingang vanaf een klein voorplein (ter grootte van de huidige zaal) of vanaf een lange houten brug. Het huis was eenvoudig zonder opvallende decoraties maar wel was het een huis van voornaam aanzien en met zorg gebouwd, getuige het strakke en met zorg geknipte voegwerk. Uit de oorspronkelijke periode zijn nog enkele fragmenten bewaard zoals de zandstenen pilasters als onderdelen van de oude voordeuromlijsting, de zandstenen schoorsteenmantel gevormd door een zwaar geprofileerde lijst met afdekking aan de bovenzijde, een vijftal eiken binnendeuren met bijbehorende oplegkastsloten en deurkrukken en vijf stel eikenhouten binnenluiken. Ook is er een fraaie aan de muur bevestigde wandkast uit de eerste bouwperiode overgebleven.

De westelijke gewelfde kelder is voor berging van het tuingereedschap. De oostelijke kelder is later aangelegd hetgeen aannemelijk is aangezien deze vloer met zwerfkeijtes is gelegd die normaal voor buitenbestrating dienen. Bovendien is het bouw materiaal zeer divers. In vier vertrekken van het oorspronkelijke huis waren in dikke muren “gemakken” aangebracht achter kastdeuren zodat er via kokers in de zandstenen onderbouw geloosd kon worden op de gracht.

Vaak werd bouw materiaal van elders aangevoerd en hergebruikt zodat het moeilijk is dit exact te dateren. De mooie 18e eeuwse binnendeur is bijvoorbeeld afkomstig van de Eeshof in Tubbergen, havezathe die gedurende enkele tientallen jaren in de 19e eeuw ook in bezit van de familie was.

Reconstructie
oorspronkelijke situatie
midden 18de eeuw ▼

Havezathe Fleringen of
Herinkshaven door J.
Craandijk 1865 ▼

Tijdens de restauratie van 1972-1973 vond men een plafond met moer- en kinderbinten die nu geplaatst is in de middenhal. De buitenmuren met de zware zandstenen onderbouw hebben een degelijke paalfundering waarvoor er een constante waterstand in de grachten noodzakelijk is. Tijdens de restauratie bleken de binnenmuren slecht of helemaal niet gefundeerd, in ieder geval niet op palen. Het stromende water van de grachten heeft onder de kespen van de buitenmuren door, de gronddruk onder de binnenmuren zodanig verminderd, dat deze gingen verzakken. Dit is de reden dat men in de loop der tijd veel grond direct tegen het huis heeft aangebracht. Omstreeks 1920 zijn de grachten weer gedeeltelijk uitgediept en verbreed.

Grote uitslaande brand verwoest het Huis Herinckhave gedeeltelijk.

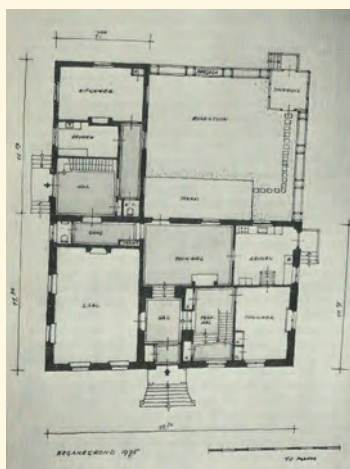
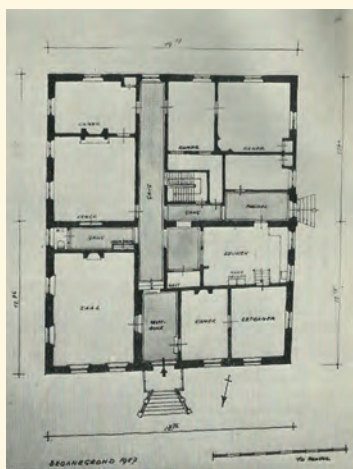
In het voorjaar van 1959 ontstond een grote uitslaande brand mogelijk ten gevolge van kortsluiting. Deze heeft het gehele achterhuis in de as gelegd en het voorhuis ook ernstig beschadigd. Bewoners konden zich ternauwernood in veiligheid stellen. Veel van de historisch waardevolle interieurelementen, bibliotheek en meubilair zijn verloren gegaan. Na provisorisch herstel kon het voorhuis nog gedeeltelijk bewoond worden totdat na lang overleg is besloten tot overdracht in erfpacht aan de Overijsselse Kastelenstichting. Deze stichting heeft het hele huis grondig gerestaureerd en vervolgens beheerd.

Met deze restauratie is gekozen voor een gedeeltelijke herbouw van het achterhuis zodat het voor particuliere bewoning aantrekkelijk zou blijven. Een deel is woning en het andere deel is terras geworden toegankelijk vanaf het hoofdhuis. Om toch een afgesloten geheel te vormen is gekozen voor een pergola

en tuinhuis zodat een verhoogde besloten tuin met terras is aangelegd. De vroegere drie zolders zijn na de restauratie teruggebracht tot een hele grote, hoge zolder boven het voorhuis met drie dakkapellen die een fraai uitzicht geven op de omgeving. Het achterhuis heeft een geringe oppervlakte. In de tuin is een botenhuis gebouwd in traditionele stijl. Dit dient als stalling voor de roeiboot en voor berging van het tuingereedschap.

▼ Na de brand in 1959

plattegrond van
begane grond voor de
restauratie en
plattegrond van
begane grond na de
restauratie

b. Bijgebouwen en kapel

In het westelijk bouwhuis zijn een boerderij en een orangerie gevestigd. Deze laatste doet nu dienst als roulerend zomerhuis voor de directe familieleden. Omstreeks 1955 is hier een zomerhuis gecreëerd voor vakantiegangers. Na de brand is dit een tijdelijk onderkomen geworden voor de familie en later is dit verbouwd tot permanente behuizing voor Ernst von Bönninghausen. Na zijn overlijden in 1973 is dit zomerhuis uitgebreid en nu biedt het plaats aan familieleden die hier met hun gezin weekenden en vakanties doorbrengen. De boogramen hiervan zijn kenmerkend voor de orangerie waar de planten ter bescherming tegen winterkou werden geplaatst.

De boerderij heeft verschillende functies gehad. Er was ooit een kaasmakerij en daarna een pluimveebedrijf. Vanaf 1955 vestigt de familie Brouwer, afkomstig uit West Groningen, hier een volwaardig boerenbedrijf. De tweede generatie Brouwer is vanwege problemen met schaalvergroting met het professionele boerenbedrijf gestopt. Van 2003 tot 2015 wordt het boerderijgedeelte bewoond door het gezin De Poel dat werk elders combineert met de zorg voor bijzondere huisdierrassen zoals kippen, eenden, ganzen, schapen, geiten en Groninger blaarkop koeien. Tegen de muren van het binnenplein groeit wilde wingerd die prachtig kleurt in de herfst. Voorheen waren daar duivenhokken bevestigd die geschilderd waren in de kenmerkende blauw-witte kleuren..

Vroeger orangerie nu
roulerend zomerhuis

- ▼ Toegangspoort
oostelijk bouwhuis
met datum 1742 van
ingrijpende aanbouw

- ▲ Sinds 2014 luidt het
nieuw gegoten
Angelusklokje om 12
uur en om 6 uur

Het oostelijk bouwhuis heeft vrijwel dezelfde afmetingen als het westelijk bouwhuis maar is toch heel anders van indeling. Aan de noordkant bevindt zich de tuinkamer. Deze heeft tijdens de Tweede Wereldoorlog korte tijd gediend als basisschool voor de kinderen uit Tubbergen. Nu is dit een representatieve ruimte voor ontvangsten en presentaties. Tevens is het een erkende trouwlocatie van de gemeente Tubbergen. Hier vindt ook het jaarlijkse familie paasdiner plaats maar er zijn plannen om er op korte termijn een andere bestemming aan te geven. Daarnaast ligt het woonhuis van de familie Brouwer, die vanaf 1955 het boerenbedrijf heeft uitgeoefend in het westelijk bouwhuis aan de overkant van het voorplein. Voor die tijd hebben daar zijn medewerkers, de families Botter en Strijker gewoond. Voordien was dit de woning van de legendarische Jan en Hanna Nijkamp. Hij was jachtopziener en hield een oog op de boomgaarden. Zij was de schrik van de buurt maar maakte wel heerlijke beschuiten met suiker. In de 19e eeuw heeft hier een huiskapelaan en tevens huisleraar gewoond maar hij werd alras ontslagen aangezien hij wild had gestroopt. Dan is er de “poort”, nuttig voor het stallen van brandhout, auto of fietsen. Recht boven de poort is een dakruiter, een klein houten torentje, met een bronzen klok die sinds 2014 weer in ere is hersteld. De vorige klok ook van de klokkengieterij Petit te Gescher, Dld, uit 1828 was gebarsten en helaas onherstelbaar beschadigd. Twee keer per dag om 12 uur en om 6 uur klinkt het Angelusklokje dat tot in de wijde omgeving te horen is.

De kapel in het zuidelijke deel van dit bouwhuis is een kleine drie traveeën lange zaalkerk met in de achtermuur kleine rondbogige vensters en in de zuid- en westmuur grotere spitsbogige vensters. In 1517 heeft Hadewich, weduwe van Arend Grubbe, giften gezonden aan paus Leo X voor de bouw van de Sint Pieterskerk te Rome. Als tegenprestatie verkreeg zij een aflat en het recht om een draagbaar altaar te hebben op Herinckhave. Het huidige interieur dateert van eind 19e begin 20e eeuw. Het neobarokke altaar van eikenhout is afkomstig uit het klooster in Frenswegen nabij Nordhorn. Aangezien dit klooster zijn kerkelijke functie verloor in 1803 vanwege de secularisatie ten tijde van Napoleon, heeft dat altaar een goede bestemming gevonden in de huiskapel van Herinckhave. Boven het altaar is de belangrijke inscriptie: “Altare privilegium quotidianum aeternam”. Dit duidt op het recht dat hier altijd de rooms Katholieke eredienst gehouden mag worden zonder dat er speciale toestemming gevraagd hoeft te worden aan de kerkelijke autoriteiten. Dit recht is afgegeven

door paus Benedictus XIV (1740-1758). Het interieur bestaat uit een opmerkelijk jugendstil doopvont, enkele heiligenbeeldjes, een kruisweg en twee gipsen reliëfs. De familiekerkbank met alliantiewapen van von Bönninghausen en von Weichs de Wenne (huwelijk 1784) komt uit de kerk in Tubbergen. De bidstoelen afkomstig uit een klooster in Vlaanderen zijn in 2010 in de kapel geplaatst. Op de vloer liggen enkele grafstenen van voorouders die oorspronkelijk in de kerk in Tubbergen lagen. Na de ingrijpende restauratie van die kerk hebben deze een nieuwe plaats gevonden in de kapel van Herinckhave. De inscripties zijn erg afgesleten en verweerd maar toch vallen de namen van Grubbe (1612) Raesfelt, Dedem, Warmelo en Ittersum nog goed te ontcijferen.

anekdote van E.J.B.M. von Bönninghausen: Als de maan weerspiegelt in het water in de gracht en zodoende de kapel verlicht wordt, dan moet men voorzichtig zijn. Zo'n licht in de kapel is de voorbode van een sterfgeval in de nabuurschap, dus kinderen, pas dan op! Bij een jachtongeluk is mijn jongste broer omgekomen en ja hoor de avond tevoren hadden wij allemaal het lichtje gezien.

von Bönninghausen en Weichs de Wenne, gekleurde lichtval

Interieur van de huidige kapel die eind 19e eeuw werd vernieuwd. Het altaar is afkomstig uit het opgeheven klooster Frenswegen (Dld)

In de vloer van de kapel liggen enkele grafstenen met familiewapens van de voorouders Grubbe, Raesfelt, Dedem.

- ▲ Charles Bijleveld heeft dit werkstuk gemaakt zodat degene die de kapel wil betreden ter bezinning eerst met een stok de weg door het labyrinth kan afleggen
- In 2015 zijn de kanonnen voorzien van een nieuw houten onderstel

Ter rechterzijde van de kapeldeur ligt sinds 2015 een labyrinth gevormd met concentrische ijzeren ringen waardoor een weg slingert om uiteindelijk in het midden uit te komen. Het kan gebruikt worden om je tijdens die weg vrij te maken van dagelijkse beslommeringen en met open geest de kapel binnen te treden. Dit kan de levensweg symboliseren.

Op het voorplein staan twee scheepskanonnen op eikenhouten affuiten. Ze zouden tijdens de Atjeh oorlog gebruikt zijn. Een ander verhaal meldt dat zij tijdens de 80 jarige oorlog dienst hebben gedaan bij kasteel Doorwerth. In het recente verleden op een nieuwjaarsmorgen is door een experimenterende scheikundestudent een mengsel van poedersuiker, wat steentjes en nog iets in de loop gestopt, een vlammetje

erbij en dit had een geweldige knal tot gevolg waarbij een flinke barst in de loop is ontstaan.

c. Watermolen

Al in 1521 wordt melding gemaakt van een watermolen op Herinckhave. Er hebben aan weerszijden van de beek zelfs twee molens gestaan, een olie- en een korenmolen. Het probleem echter dat zich bij deze watermolen steeds voordeed, werd veroorzaakt door een te gering of te onregelmatig aanbod van water. Daarom is er in 1820 een windmolen gebouwd door de familie von Bönninghausen aan de weg van Albergen naar Ootmarsum die afbrandt en later weer wordt herbouwd op een terp boven op de vorige molen, molen van Frielink genaamd. Aan het eind van de 19e eeuw wordt in de molen van Herinckhave nog slechts sporadisch gemalen, hij raakt in verval en wordt midden 20e eeuw gebruikt als varkenshok en later als jachtverblijf door de Jachtcombinatie Herinckhave. In 1979 is begonnen om de molen grondig te restaureren nadat de restauratie van het hoofdhuis van 1973 tot 1978 was beëindigd. In 1982 schenkt molenaar Johan Frielink wiens familie al ruim 100 jaar als molenaar werkzaam is geweest een maalstoel terwijl rad en molensteen later geplaatst worden.

- ▼ Windmolen aan de Ootmarsumseg

Vooraanzicht en
achteraanzicht met
uitzicht op kolk

In 1989 worden op feestelijke wijze het waterrad, de as en verdere inrichting in gebruik genomen. Een beheerscommissie draagt zorg voor het geheel zodat de molen kan blijven malen in de toekomst. De molen dient bovendien als leerplaats voor toekomstige molenaars die worden opgeleid voor het diploma om watergedreven molens te bedienen. De molen is opengesteld voor publiek in de zomermaanden en wordt dan bij voldoende wateraanbod ook gedraaid.

Watermolen van
Herinckhave met
onderslagrad is op
vaste tijden open
gesteld.

Een team van vrijwillige molenaars, de heren Wielinga, Munniken en ter Maat, zorgt voor het functioneren van de molen

Wat het interieur betreft is het volgende vermeldenswaard. De diameter van het waterrad (onderslagrad) is 4 m30. Het aswiel heeft 72 kammen die met bijenwas gesmeerd worden. De kammen grijpen in een ronsel met 11 staven. Als het rad één keer rondgaat, gaat de steen 6,5 keer rond. Afhankelijk van de hoeveelheid water draait het rad 10 - 20 keer per minuut. De steen draait dan 65 - 130 keer per minuut. Voor een goede maling is een toerental van ongeveer 100 keer per minuut vereist. Nu wordt er voornamelijk maïs als kippenvoer gemalen daar rogge of tarwe voor consumptie aan strenge eisen van hygiëne moet voldoen.

- Deze schuur dient als opslagplaats van hout, boswerktuigen en fietsen

De molensteen is voorzien van groeven die bij intensief gebruik vaak gescherpt moeten worden. Het luiwiel is uniek in Nederland. Hiermee tilde de molenaar de molensteen op zodat deze op gezette tijden gescherpt kon worden (billen). Op deze manier kon hij op eenvoudiger wijze met hulp van zijn knechten de molensteen op zijn zijkant keren.

d. Brandschop

De benaming van deze schuur gelegen aan de beek aan het noordelijk deel tegenover het oostelijk bijgebouw geeft de functie al aan. Vroeger diende het als opslagruimte voor brandstof zoals hout, turf en steenkool. Immers het gehele hoofdhuis en de bijgebouwen waren afhankelijk van deze brandstof. Nu is het opslagplaats voor boswerktuigen en voor fietsen maar er bestaan plannen om dit karakteristieke gebouw een belangrijker functie te geven zoals ontvangstruimte. De brandschop evenals de andere opstallen en toegangshekken zijn geschilderd in de kenmerkende blauw-witte kleuren en de deuren in de vorm van gaatvormige kepers. Zo kan een ieder zien dat de opstal hoort bij het landgoed. Blauw-wit is de kleur van de familie von Bönninghausen en we zien deze kleurcombinatie ook terug in het Hohes Haus, te Nienborg.

e. Boomgaarden

Tot het midden van de 20e eeuw was de boomgaard van Herinckhave met een areaal van ruim zes hectare de grootste van Twente. Uit de hele omgeving kwam men om appels en peren te kopen en menige keer horen wij het verhaal van bezoekers

dat zij als kind heel wat appeltjes pikten uit de boomgaard want die smaakten toch zo lekker. Er heeft een bijenkas gestaan en de oude tuinman/koetsier Graats, verbouwde in een kas en op de es zijn eigen pruimtabak waarvoor de duivenmest uit de duivenhokken essentieel was. Er staat een oude waterput die niet meer in gebruik is. Deze put had een functie in de drinkwatervoorziening van de havezathe omdat het water uit deze put zuiverder was dan het ijzerhoudende drinkwater uit de oude put pal naast het achterhuis. Tegenwoordig zijn er echter nog maar drie percelen boomgaard over. Er wordt jaarlijks gesnoeid, geplant en gemaaid. De oudste is omgeven door de tuingracht. De meeste fruitbomen hierin zijn ongeveer 100 jaar en beginnen erg slecht te worden mede door langdurig gebruik als ganzen-, schapen- en geitenwei. De middelste boomgaard is in circa 1980 aangeplant met een veertigtal halfhooftstam fruitbomen voornamelijk Oudhollandse rassen, terwijl de meest noordelijke boomgaard is herplant omstreeks 2004. Eerst zijn de enkele overgebleven oude bomen gerooid. Vervolgens is na het omploegen het hele terrein ingezaaid met afrikaantjes om de verspreiding van aaltjes tegen te gaan. Daarna is er gras ingezaaid en tenslotte zijn er circa 28 vruchtbomen, appel, peer, pruim, kwee en walnoot, voornamelijk Oudhollandse rassen ingeplant. De opbrengst dient voor eigen gebruik en ook voor het maken van appelsap. In 2014 was de appeloogst ongekend groot. Er is een flinke lading appels en peren gebracht naar de rijdende sappers die in een ommezien alles verwerkt tot appelsap in pakken van 5 liter. In 2015 is er ongeveer 1300 kilo fruit op deze manier verwerkt. Bovendien profiteert de hele familie van al dit pure onbespoten fruit.

Winterse boomgaard
met nog groene
appels

f. Grachten en beek

Door de eeuwen heen is waterhuishouding een essentieel onderdeel van huis en landerijen. De zogenaamd “opgelegde” Fleringer Molenbeek stroomt vanuit Tubbergen in een lijnrecht tracé parallel aan de oprijlaan naar het huis. Vlak voor het huis buigt de beek westwaarts om langs het zogenaamde Vrijerslaantje en het Kottediekske in de gracht te stromen. Daar zorgt het voor wateraanvoer in de het huis omringende gracht en het water stroomt via de watermolen naar de kolk. Vroeger leidde een heuse ophaalbrug de bezoeker binnen op het voorplein/plaats. Deze ophaalbrug is in dezelfde tijd en stijl gebouwd als het Tubbergse raadhuis, de Noordhollandse historiserende stijl. Deze ophaalbrug was echter in slechte staat en daarom is deze vervangen door een vaste brug die afgesloten wordt met een fraai gietijzeren hek waarop alweer met een andere spelling staat geschreven: “Heringhave”.

► Brug en ijzeren hek geven toegang tot het voorplein

▼ Weiland diende als vloeiveide en is nu een retentiegebied met zeldzame planten en meanderende beek

Dit hek zou vervaardigd kunnen zijn met het ijzeroer dat ter plekke in de grond wordt aangetroffen. Er is een duiker onder de laan die het water deels afvoert naar de tuingracht. Ditzelfde water verlaat de tuingracht weer door een tweede duiker naar de kolk. Vanwege al het blad van de rond de gracht groeiende eiken moet de gracht regelmatig vrij gemaakt worden van modder. Dit is een fors karwei maar wel belangrijk want anders is het zomers voor zowel de mens als de vissen niet zo aangenaam. De kinderen hebben veel plezier zomers met een bootje en ‘s winters kan er heerlijk geschaatst worden. In het water zwemmen heel wat voorntjes en zo af en toe een flinke snoek. De grote gracht, de tuingracht en de in de boomgaard gelegen vijver zijn voorzien van een beschoeiing die kon worden bekostigd uit de compensatie voor de “rood voor rood” regeling en een latere provinciale subsidie in 2011.

g. Retentiegebied en belvédère, Ingrib

In 2006 worden twee lager gelegen weilanden, de Grote Maat en de Bosmaat, ingericht voor waterretentie met het doel hier ook natuurontwikkeling te creëren. Daartoe heeft men een aftakking van de Fleringer Molenbeek gegraven aan het begin van de oprijlaan, de zogenaamde bosbeek. Deze bosbeek mondt uit in een meanderende sloot in de Grote Maat en zorgt er bij overvloedig regenwater voor dat de weilanden fungeren als retentiegebied. In het bergingsgebied kan maximaal 43 miljoen liter water worden opgeslagen over een oppervlakte van 7 ha. Hierdoor worden andere gebieden in Twente ontlast en is er een nieuw stuk dynamische natuur in het bos en het weiland gecreëerd. Tenslotte stroomt deze sloot uit onder een halfronde steiger, nodig voor het schoonmaakwerk aan de knijpduiker. Dit is tevens een fraai uitzichtpunt of belvédère vanwaar men een mooi uitzicht heeft op het natuurgebied. In principe rekent men er op dat het hele weiland zo'n één tot tien dagen per jaar onder water staat. Benedenstrooms zijn enkele vistrappen van stortsteen aangelegd zodat het stromende water een levendige aanblik biedt. Bij de inrichting van het waterretentiegebied is er rekening mee gehouden dat het waterpeil in de Fleringer Molenbeek ook in de zomer op niveau blijft. Dit is essentieel voor de fundering van de bijgebouwen.

Ten zuiden van dit uitzichtpunt ligt het Ingrib, een lager gelegen weiland, dat al sinds geruime tijd dient als vaste plek voor het jaarlijkse paasvuur. Al het snoeihout, takken en overig brandbaar materiaal wordt verzameld in de dagen vlak voor Pasen.

▼ Bij hevige regenval staat de hele Grote Maat onder water (7 ha met een capaciteit van 43 miljoen l)

▼ Vrijwel altijd is dit een grazige weide geschikt voor koeien en paarden

h. Duiventil

In navolging van het herstel van de eendenkooi heeft Charles Bijleveld onderzocht of er een mogelijkheid bestaat om te komen tot heroprichting van een duiventil. Bij een complete havezathe hoort immers ook een duiventil die als “heerlijk recht” als zodanig werd toegekend aan buitenplaatsen. De heer Wigger van het Provinciaal Archief te Zwolle kent als geen ander het huisarchief van Herinckhave. Daarin staat vermeld dat in 1852 F. E. P. J. von Bönninghausen het recht had om 100 paar duiven te houden. Een schets van de reeds bestaande duiventil op de havezathe Echten diende als voorbeeld. Het bestemmingsplan buitengebied van Tubbergen kan zodanig worden aangepast dat toestemming wordt verkregen voor realisatie van de duiventil. Het houten bouwwerk is gerealiseerd met hulp van de jagers, Hein Koopman en Bernard Loohuis. Twee plaatselijke timmerlieden hebben het bouwwerk gemaakt met eikenhout van bomen uit het eigen bos. Zowel de binnen- als de buitenkant van een til dienen wit te zijn. De bezetting varieert met de seizoenen maar gemiddeld is er een duivenpopulatie van omstreeks 20 stuks.

- In 2000 is het “heerlijk recht” om duiven te houden in ere hersteld met oprichting van deze duiventil

Nestkastjes voor ruim 100 duivenparen

- ▼ Bij opgravingen op het landgoed zijn deze voorwerpen gevonden.

i. Grafheuvels, eendenkooi en houtwaterplaats

In het Grote Bos vlakbij de Grobbenhoeksweg liggen drie enigszins verhoogde plaatsen. Archeologisch bodemonderzoek heeft uitgewezen dat het hier grafheuvels betreft van het Klokbekevolk. Dit kan gedateerd worden op een periode tussen 1200 v C tot 800 n C. Een op het landgoed gevonden vuistbijl wordt bewaard in het Rijksmuseum Twente. Eind 20e eeuw is dit tot archeologisch beschermd gebied verklaard waarover een bericht in de plaatselijke krant heeft gestaan. Kort daarna zijn

er duidelijke graafsporen aangetroffen op die plaatsen maar of daar ooit iets gevonden is, is niet bekend. Niemand en ook de eigenaar niet mag daar graven. Er bestonden plannen om een urnenbegrafplaats in dit bosperceel aan te leggen maar dit is nu van de baan.

In ditzelfde bos vlakbij het weiland ligt een komvormige vijver met een éénarmige uitloper die is gegraven met de bedoeling hier een eendenkooi van te maken. Het is echter onlogisch om aan de bosrand eenden te lokken. De Jachtcombinatie Herinckhave heeft in 2000 het plan opgevat om deze eendenkooi weer in ere te herstellen ten behoeve van de jacht. Hiervoor is subsidie verkregen en tevens werd de houtwaterplaats uitgebaggerd. De eenden zijn er ondanks pogingen met een voederplaats echter nooit neergestreken. Vossen en roofvogels hebben de koppeltjes eenden opgegeten of verjaagd. Het is nu nog altijd een idyllisch plekje met mooi uitzicht over de Grote Maat. Tussen eendenkooi en oprijlaan is een houtwaterplaats om dennenhout te laten “wateren” zodat het na enige jaren bruikbaar is voor schuren, hekken en dergelijke.

Drie naast elkaar gelegen grafheuvels aan de Grobbenhoeksweg behoren tot het archeologisch beschermd gebied

Archeologisch beschermd gebied

Komvormige vijver die dienst zou kunnen doen als eendenkooi

Hout moet enkele jaren in het water liggen voordat het gebruikt kan worden

▲ Opengesteld voor wandelaars

j. Bos, flora en fauna

Het bosareaal binnen de straten bedraagt circa 14,5 ha terwijl er op het Fleringerveld nog een kleine 2 ha ligt. De beplanting is voornamelijk gemengd bos waaronder eik, beuk, berk, lariks en acacia. Als onderbegroeiing zien we veel braam, vlier, lijsterbes, vuilbes, klimop, kamperfoelie, meidoorn, sleedoorn, kardinaalsmuts, Gelderse roos en hulst.

Het Grote Bos evenals de laanbomen zijn geplant $\pm$ in 1890. Na een hevige storm in de jaren 70 zijn veel lariksen die ondiep wortelen omgewaaid. Daarom is een areaal vrijgesteld en zijn er vervolgens eiken ingeplant. Bij de grafheuvels staan voornamelijk Amerikaanse eiken die tegelijkertijd geplant zijn met de laanbomen in de rechte laan. In de scheve laan staan inlandse en Amerikaanse eiken, geplant in 1920. De bomen in het Essenhuisbosje tot de jachthut dateren van 1890.

Achter de tuingracht staat sinds 1920 een beukenbos. De aanliggende Bentert is in 1935 ingeplant met inlandse eiken en in 1999 zijn daar 500 beukjes tussen geplaatst. Middenin dit bos staat een grote rododendron, ooit geplant door E.J.B.M. von Bönninghausen ook wel “Oom Jonker” genoemd. De afleggers van deze struik zijn nu herplant op verschillende plekken, goed in het zicht. Achter de Houtmaat zijn op lege plekken een groot aantal inlandse eiken geplant afgewisseld door enkele kerstdennen. Geregeld moet Amerikaanse vogelkers verwijderd worden.

Het Fleringer bos tegenover de molen is in 1940 met eiken ingeplant. Daar zijn in 1989 beuken tussen geplaatst terwijl op het achterste stuk kaalkap heeft plaatsgevonden. Berken en vogelkers groeien daar welig.

In het kader van de Natuurschoonwet 1928 is in 1992 bovenop de es een groepje gezichtsbepalende beuken en eiken geplant. Na een moeizame start groeien ze nu goed. Ook zijn er randbomen geplant naast de weilanden zoals berken, essen, platanen, acacia's en meidoorn. Het werk in het bos wordt meestal uitgevoerd door familieleden. Dit omvat het omzagen van dode bomen en het op hanteerbare maat zagen en kloven voor brandhout. Van de planken zijn al verscheidene tafels, boekenkasten en buitenbankjes gemaakt. Ook alle eikenhouten deuren van het achterhuis van het Essenhuis zijn gemaakt van eigen eikenhout. Enkele keren per jaar komt de vrijwilligerswerkgroep uit Tubbergen “De wandelende tak” om te helpen met het onderhoud van lanen, walkanten en onderbeplanting. Behalve dat dit een welkome ondersteuning is, betekent het tevens dat

meer mensen uit de directe omgeving oog krijgen voor het noodzakelijke onderhoud in de natuur.

Er is een lokale natuur- en vogelwerkgroep “De Grutto” actief in de bossen en de lanen. Zij voorzien veel bomen van nestkastjes en rapporteren ook wat de bezettingsgraad is. De soorten zijn: pimpelmees, koolmees, bonte vliegenvanger, boomklever, kauw, ringmus en mees. De laatste jaren is de vrij zeldzame wespendif een trouwe gast. In het voorjaar wordt een nest gebouwd steeds in dezelfde hoge lariks. Medio juli worden de jonge vogels naar de grond vervoerd om daar te worden geringd, gewogen en gemeten. Vervolgens worden zij weer teruggeplaatst in hun nest. Eind september ondernemen deze vogels weer de lange terugreis naar tropisch Afrika.

Op landgoed Herinckhave worden de ruim 120 nestkasten regelmatig gecontroleerd. In het jaar 2014 waren er 107 bezet en daarmee is het bezettingspercentage uitgekomen op 86%. Dit is iets meer dan het bezettingspercentage van de twee voorafgaande jaren. In totaal hebben 5 vogelsoorten dit jaar op het landgoed gebruik gemaakt van de nestkasten. Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen is wat hoger dan in 2013. Dit heeft vooral te maken met hogere aantallen bezette nestkasten van de pimpelmees. Deze soort heeft over het algemeen de meeste uitgevlogen jongen. Van de overige soorten was het percentage uitgevlogen jongen hoger dan in 2013. Het aantal verlaten of mislukte legfels betrof zeven. Totaal werden 697 uitgevlogen jongen geteld. Daarnaast is van 5 nestkasten onbekend hoeveel jongen er uit zijn gevlogen.

Bovendien zien wij helaas zelden de ijsvogel, maar wel vaak de buizerd, de houtduif, de reiger, groene en bonte specht, kwikstaart, Vlaamse gaai, kraai, zwaluw, kerkuil, kramsvogel en bosuil.

Wat flora betreft is er op het landgoed een ruime variëteit van planten zoals dalkruid, salomonszegel, judaspenning, lievevrouwenbedstro enz. aanwezig. In het voorjaar zijn de weilanden geel van de paardenbloemen om kort daarna rood te kleuren vanwege de bloeiende zuring. De weilanden op de es en op het Fleringer veld zijn in reguliere pacht uitgegeven aan de maatschap Heithuis en worden veel intensiever gebruikt. Daarom is de kleur daar egaal groen.

Wespendif, deze zeldzame vogel is een jaarlijks terugkerende gast

k. Jacht

Van oudsher vormt de jacht een nuttige en noodzakelijke bezigheid. De wildstand moet op peil gehouden worden. Als er teveel konijnen, hazen of reeën zijn, gaan de jagers op pad om daar verandering in te brengen. Wild is al sinds jaar en dag een geliefd gerecht bij feestelijke gelegenheden maar ook een houtduif of fazant is een welkome aanvulling op het menu. Een jachtopziener in de figuur van Jan Nijkamp hield de stropers in de gaten. Tegenwoordig vervult Jan Volmer deze functie.

Er is altijd met enthousiasme gejaagd door de familie maar daarin is verandering gekomen na het fatale jachtongeluk in 1920 waarbij Lothar von Bönninghausen sr omkwam. Er werden door zijn oudere broer Egon nog wel jachten georganiseerd en ook jachthonden getraind maar de middelste broer Ernst was geen actief jager. In deze situatie is verandering gekomen vanaf 1960. Toen is de Jachtcombinatie Herinckhave opgericht door Bernard Loohuis en Hein Koopman, beiden gerelateerd aan de familie Koopman van het Essenhuis. In het huidige Ingrid omheinden zij een stuk grasland en zij fokten daar fazanten en verzorgden reeën die door het verkeer verwond waren. Het werd een vast uitje om daar met de oude Bernard Koopman in de faisanterie de dieren te voeren. De jachtcombinatie heeft aanvankelijk de watermolen als verzamelpunt voor de restauratie. Daarna krijgen de jagers de beschikking over een stukje grond aan de beek. Hier is een gezellige jachthut gebouwd waar de jagers zeer geregeld samenkomen voordat zij op jacht gaan en vooral ook om naderhand hun “jagerslatijn” te vertellen. De samenwerking met de jagers is voor het bosbeheer op het landgoed van groot belang. Zij creëren wildakkers en dragen er zorg voor dat er continu wild in het veld loopt. Zij verlenen hand- en spandiensten bij grotere projecten in het bos en delen ook royaal uit van hun jachtbuit.

► Jachtcombinatie Herinckhave jagers en kloppers van l. n. r. Herman Booijnk, Henny Booijnk, Bernard Loohuis, Jan Volmer, Henk Hesselink, Erik Heerdink, Jan Nijmeijer, Afw. Jan Koopman en Jan Welberg

4. HET LANDGOED ALS BV EN ALS STICHTING

Het landgoed Herinckhave heeft in de loop van jaren grote veranderingen gekend. Na het overlijden van de “burgemeester” Ludovicus von Bönninghausen in 1910 is in 1916 besloten tot een openbare verkoop. Het landgoed bestond toen uit ruim 600 hectare landerijen, heide, bossen en 35 boerenhofsteden. Aan de vierde zoon Meinrad is de havezathe inclusief 48 ha toebedeeld. Dit vormt de basis van het huidige landgoed. Later is op het Fleringerveld tegenover de molen van Frielink nog ruim 20 hectare akkerland bijgekocht en ook nog enkele bospercelen. Enkele tientallen jaren heeft ook het zogenaamde Terkuilse bos of “monnikenbos” tot het bezit gehoord. Deze naam komt voort uit het feit dat in de jaren 50 door Kartuizer monniken plannen waren gemaakt om hier een klooster te stichten. Dit is echter niet doorgegaan en een naburig aannemersbedrijf heeft dit bos verworven als jachtterrein.

In 1972 heeft EJBm von Bönninghausen besloten een landgoed BV op te richten waarin hijzelf en ook zijn drie kinderen aandeelhouders zijn. Bij zijn overlijden in 1973 zijn alle aandelen overgedragen aan deze drie kinderen die gezamenlijk het beheer uitvoeren. Vrijwel het hele landgoed heeft een Natuurschoonwet status gekregen hetgeen voordelen maar ook verplichtingen met zich meebrengt. Tevens valt het onder de Monumentenwet.

In 1991 is een steunstichting opgericht dankzij de ondersteuning van B.J.G. Koster- thoe Schwartzberg en Hohenlansberg. Dit is Stichting Instandhouding Havezathe Herinckhave met ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling) status. Deze stichting heeft als doelstelling het verkrijgen, herstellen, onderhouden en exploiteren van het landgoed Herinckhave met inbegrip van de 18e eeuwse havezathe Herinckhave, met bouwhuizen, kapel, watermolen, tuinen, lanen en grachten en van de daarbij behorende aanwezige meubilaire en andere roerende goederen een en ander met in acht name van Monumentenwet en Natuurschoonwet. Tevens dient de stichting zich in te zetten voor het opsporen, verkrijgen en onderhouden van alle op het landgoed betrekking hebbende zaken van welke aard dan ook.

Na de reeds eerder vermelde brand van 1959 verkeerde het huis in erbarmelijke toestand. In navolging van de Gelderse Kastelenstichting heeft men in Overijssel een soortgelijk initiatief genomen en is de Overijsselse Kastelenstichting opgericht. In 1968 zijn het Huis, de kapel, de watermolen, de

grachten en de oprijlaan met uitzondering van de bouwhuizen in eeuwigdurende erfpacht overgedragen aan deze stichting met de verplichting om zorg te dragen voor herstel. De restauratie is in 1973 begonnen en in 1979 afgerond. Het Huis werd verhuurd aan particulieren tot 2010 waarna de erfpacht is overgenomen door de SIHH zodat Herinckhave BV met afstammelingen van de familie von Bönninghausen zich weer eigenaar, gebruiker en sinds 2012 bewoner van het Huis mag noemen.

Van zowel de Herinckhave BV als de Stichting Instandhouding Havezathe Herinckhave vindt tenminste een maal per jaar een vergadering plaats. In de loop der jaren worden beide besturen bijgestaan door een externe persoon als commissaris dan wel als medebestuurder. Dit waren Jan Holshuijsen, Marien Oosterbeek en Willem Hendrik van Ittersum. Nu bekleedt Gijs van Heemstra deze functies.

5. ECONOMISCHE BASIS: HUUR, PACT EN ERFPACT - ESSENHUIS EN GARVENHUIS, ERVE NIJKAMP

Omstreeks 1950 kwamen de inkomsten van het landgoed voornamelijk uit huur, pacht van landbouwgrond en verkoop van fruit uit de boomgaarden. Het huis Herinckhave was opgedeeld en aan verschillende bewoners verhuurd vanwege de woningnood. In de boerderij in het westelijk bouwhuis was een pluimveehouder gehuisvest. Hij bouwde een kippenhok en hield daarin enkele honderden legkippen. Na zijn overlijden werd dit een zorgelijke inkomstenbron. In het oostelijk bouwhuis woonde de jachtopziener Jan Nijkamp die als bedrijfsleider verantwoordelijk was voor het beheer van de boomgaarden en landbouwgronden waarop voornamelijk rogge werd verbouwd. Op de weidegronden werd in de zomer jongvee van veehouders uit de omgeving ingeschaard. Met de komst van Gerard en Gesine Brouwer als professionele boeren uit Groningen brak er een ander tijdperk aan. Zij vormden een maatschap met E.J.B.M. von Bönninghausen. Er stonden vooral zwartbonte koeien in de stal en in de Grote Maat, een uitzondering in die tijd. Op zandgronden hield men bij voorkeur roodbont vee. Veel van de boomgaarden zoals Ingrib en Houtmaat werden gerooid en omgevormd tot weilanden. Op de es werd eerst rogge verbouwd maar dat veranderde in de jaren 70 in maïs en tegenwoordig is het grasland. Het kippenhok werd afgebroken en vervangen door een ligboxstal, een vereiste voor een moderne melkveehouder. De volgende generatie Brouwer heeft het boerenbedrijf enkele jaren voortgezet maar is definitief gestopt in 2002. De boerderij in het westelijk bouwhuis is van 2003 tot 2015 in huur uitgegeven aan de familie De Poel-te Groen die een grote verscheidenheid van zeldzame Nederlandse huisdierrassen verzorgde en fokte. De grond op de es en op het Fleringer veld is verpacht aan de maatschap Heithuis. De weilanden gelegen ten zuiden van het grote huis zijn in gebruik bij maatschap Mentink. Hierop rusten momenteel agrarische natuurbeheercontracten.

Erfpacht betreft Essenhuis, Garvenhuis en Erve Nijkamp.

Het eerste object in erfpacht uitgegeven is erve **Essenhuis** aan Gisela en Charles Bijleveld-von Bönninghausen. De boerderij gelegen aan de Essenhuisweg 3 is tot die tijd bewoond door Jan en Marietje Koopman. Voor hen hebben daar zijn ouders gewoond vanaf 1920. Dezen hebben de respectabele leeftijd bereikt van ruim 100 jaar. Op deze betrekkelijk kleine boerderij

▼
Jan Koopman,
vorige bewoner van
erve Essenhuis heeft
hier nog steeds zijn
smederij/werkplaats

werden binnen 20 jaar tijd 12 kinderen geboren. Op de deel stonden de koeien en was er een keukengedeelte. Water werd lange tijd met een pomp gehaald hoewel de kwaliteit erg slecht was (ijzerhoudend). Op zolder was de hooiopslagplaats. Er is hard gewerkt in dit gezin terwijl daar als vaste gast aan tafel zat de Oude Graats, koetsier, tuinman en manusje van alles op Herinckhave.

Het oorspronkelijke plan was om de boerderij te restaureren maar het woonhuis, herbouwd na een brand in 1937, was niet solide genoeg om daar iets nieuws op te bouwen. Er is gekozen voor algehele sloop mede vanwege asbest en mestkelders. Toen is ook besloten om het huis ongeveer twee meter verder van de weg te herbouwen. De varkensschuur is gastenverblijf geworden en een grote glazen verbindingsruimte fungeert als tuinkamer. Het was aanvankelijk lastig om toestemming te krijgen van provincie en gemeente maar omdat er nog een agrarische bestemming op rustte, is dit uiteindelijk toch gelukt. In eerste instantie is het gastenverblijf/achterhuis in gebruik genomen. In 2005 is de bouw van het voorhuis afgerond en vanaf die tijd bewoont de familie Bijleveld het Essenhuis en draagt jaarlijks erfpacht af aan de BV. Erve Essenhuis is gerangschikt onder de Natuurschoonwet met 0,5 ha. De eisen voor rangschikking onder NSW zijn aangescherpt. Men dient minstens 5 ha grond in erfpacht te hebben om voor rangschikking in aanmerking te komen als de bewoning van na 1945 dateert. In 2009 is de erfpacht voor het Essenhuis derhalve uitgebreid tot 5 ha grond.

► Erve Essenhuis is 2002 in erfpacht uitgegeven aan Charles en Gisela Bijleveld-von Bönninghausen

Het tweede object uitgegeven in erfpacht betreft de **Garvenschuur**. Dit was een historische oogstschuur die gebruikt werd als stal voor jongvee, opslagplaats voor hooi, voor werktuigen en als paardenstal. Met het vertrek van de professionele boer komt de ligboxstal leeg te staan en ook verliest de Garvenschuur zijn functie. In 2007 wordt de Garvenschuur in erfpacht uitgegeven aan Lothar en Françoise von Bönninghausen-Bruinsma met 0,5 ha grond. Dankzij de “rood voor rood” regeling is het toegestaan om in het buitengebied aan een vrijgekomen landbouwschuur een woonbestemming te geven mits een bepaald aantal kubieke meters “stenen” ter plekke of in de directe omgeving wordt afgebroken. In vroeger tijden had deze schuur de historische functie van “tiendenschuur”. Pachters moesten daar hun pacht in natura, te weten één tiende van de oogst, afdragen. Nu is het onder deskundige leiding van bouwkundige en boerderijkenner Lennert Vrij een fraaie woning geworden in authentieke stijl. Oude bouwmaterialen zijn gebruikt met gebinten daterend uit 1736 en een vloer van Bentheimer zandsteen. Er is een kapschuur gebouwd met balkwerk van een oude schuur in Saasveld. De naam is daarmee gewijzigd van Garvenschuur in Garvenhuis. Het is op het ogenblik verhuurd.

Voor de volledigheid moet vermeld worden dat er tegenover de molen van Frielink grenzend aan de Ootmarsumsestraat 20 ha van het Fleringerveld met het molenbosje en het Kupersbosje liggen in particulier eigendom van Resl en Gisela.

Garvenhuis,
voormalige
tiendenschuur in
2008 uitgegeven in
erfpacht aan Lothar
en Françoise von
Bönninghausen-
Bruinsma

In particulier eigendom van Lothar ligt Erve Nijkamp met 3 ha aan de Tubbergse kant van de rechte oprijlaan. Dit fraaie boerderijtje is in 2000 geheel gerestaureerd, vervolgens is het verhuurd en nu is het in erfpacht uitgegeven.

► eigendom L.D.M.T.
von Bönninghausen, in
erfpacht uitgegeven
aan de heer en
mevrouw Falckman

6. RICHTLIJNEN VOOR DE 21E EEUW

In samenwerking met het Overijssels Particulier Grondbezit is het derde Landgoedversterkingsplan 2014 tot stand gekomen. Hierin staat verwoord wat er allemaal in de afgelopen jaren tot stand is gebracht en ook wat de plannen zijn voor de nabije toekomst. Het is een vijfjaren plan. Hier is vermeldenswaard de plannen om van de Tuinkamer in het oostelijk bouwhuis een eigen vakantiewoning te creëren voor directe familie. Deze tuinkamer wordt nu nog vrij intensief gebruikt voor ontvangsten, presentaties, rondleidingen, vergaderingen, huwelijken en het jaarlijkse familiepaasdiner. Ter vervanging van deze ruimte worden plannen gemaakt om de huidige Brandschop een metamorfose te laten ondergaan. Hier zouden in de toekomst bijeenkomsten kunnen plaatsvinden en voor de opslag van bosbouwgereedschap en brandhout moet gezocht worden naar een andere plek.

Erve Tooms wordt in dit verband ook genoemd. In het verre verleden heeft een boerderij gestaan bij de brug over de beek vlakbij de Essenhuisweg. Nu is het een aardig bosperceel met grote beuken en eiken en jaarlijks bouwt een wespensdief er zijn nest.

Er wordt altijd getracht om eventueel vrijkomend land, dat aanliggend is, te verwerven met het doel om de ecologische en landschappelijke waarden van het landgoed en de historische eenheid te versterken. Tot op heden is er echter alleen een klein perceeltje aangekocht van de Provincie Overijssel.

Herinckhave BV is eigenaar van het landgoed en de aandelen zijn in het bezit van Lothar, Resl en Gisela. Te zijner tijd zullen deze overgedragen worden aan hun kinderen.

Huidige eigenaars van
l. n. r. Gisela, Resl en
Lothar

7. BETROKKENHEID VAN DE FAMILIE

De betrokkenheid van de familieleden om landgoed Herinckhave in stand te houden is van wezenlijk belang. Voor ieder bestaat de mogelijkheid om te verblijven in het roulerende zomerhuis (Oranjerie) zodat er met hand- en spandiensten daadwerkelijk invulling gegeven kan worden aan het familiebezit. Er bevinden zich in het Huis en in de kapel een aantal specifiek aan de familie gebonden zaken zoals familieportretten, meubels en servies enz. die zorgvuldig worden onderhouden.

Met Pasen vindt er een familiediner plaats nadat met ieders inzet het snoeihout en takken en overig hout uit het bos is verzameld en op de grote brandstapel is gebracht. Het paasvuur waaraan door veel handen is gebouwd, betekent een terugkerend feest voor familie en bureu.

Er is verschillende keren een familiereünie gehouden. Ook zijn er huwelijks- en doopplechtigheden binnen de familie georganiseerd.

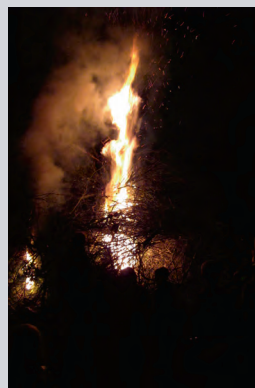
De appeloogst vormt de laatste jaren ook een uitdaging voor de familie. Er wordt verzameld, uitgedeeld en als de oogst overvloedig is, gaat een grote hoeveelheid naar de appelsappers. In 2015 was dit ruim 1300 kilo appels en peren goed voor heel veel pakken appelsap van 5 liter.

Een landgoed is een dynamisch geheel en vormt een uitdaging voor familieleden en aanverwanten om daar aan mee te werken. Plannen daartoe kunnen ingediend worden bij het bestuur van Herinckhave BV en de SIHH.

De website wordt bijgehouden door Diederik von Bönninghausen en door Lothar von Bönninghausen. www.herinckhave.nl

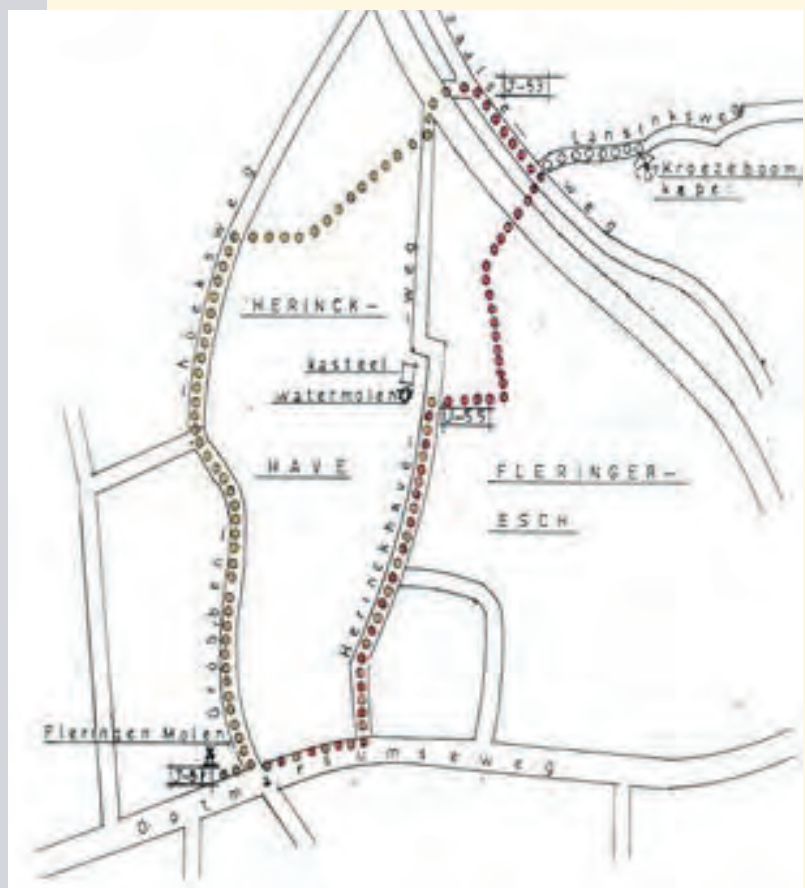

Ieder jaar vindt er een paasdiner plaats in de tuinkamer

Een jaarlijks terugkerend evenement; voor jong en oud een uitdaging

Met alle macht wordt gewerkt aan het opruimen van overvloedig hout en het verzamelen van takken om een mooi groot paasvuur te bouwen

► Routekaart voor wandeling

8. ROUTES VOOR WANDELEN, FIETSEN OF PAARDRIJDEN, GEOCACHE

Rond 2003 zijn beide oprijlanen, de noordelijke, rechte laan en de zuidelijke, scheve laan opgenomen in het regionetwerk van bewegwijzerde fietspaden. Niet veel later zijn deze lanen, enkele bospaden en een pad vanaf de Kroezeboom langs de randen van de Fleringer Es naar de watermolen opgenomen in het regionetwerk van bewegwijzerde wandelpaden. Mede door vrijwilligers van De Wandelende Tak worden deze paden en lanen onderhouden. Voor het pad langs de essen tussen Kroezeboom en de watermolen werd in het kader van de regeling “Groene Diensten” een langjarige regeling voor het maaien en de begaanbaarheid afgesloten. In dezelfde periode zijn de lanen van een nieuwe laag gravel voorzien en zijn er verkeersdrempels aangelegd. In 2013 deden bijna 10.000 mensen het landgoed aan. Bijzonder is ook dat er sinds kort een “geocache” op het landgoed verborgen ligt, een soort schat die je alleen via een GPS kunt vinden.

Sinds 2014 is er ook een paardrijroute gemarkeerd uitsluitend over de oprijlanen want anders zouden de bospaden teveel beschadigen.

Wandeling 4 km

Routebeschrijving Kapellenpad:

Beginpunt: Staande op de oprijlaan, de “rechte laan (noordelijke), voor de eerste brug over de beek recht voor het huis Herinckhave. Ga rechtsaf het Vrijerslaantje op langs de beek. Van daaruit is er een fraai uitzicht over de Grote Maat dat nu retentiegebied is. Er lopen zeker bijzondere huisdierrassen rond. Op de hoek staat een bankje, en een bijzonder gevormde beuk die vanuit een stronk drie bomen heeft gevormd. Loop dit pad langs de beek verder af. Opvallend is de roestkleur van de sloot veroorzaakt door het ijzeroer in de grond. Sla op de T splitsing na 200 m rechtsaf om een kijkje te nemen bij de Belvédère. Dit is een uitzichtsbalustrade over het weiland. Hier kan het waterpeil gereguleerd worden door middel van een knijpduiker. Loop terug naar de watermolen en kijk naar links. Vanaf de brug kan men een goede indruk krijgen van het huis Herinckhave zoals het gerestaureerd is na de brand van 1959. Er is toen gekozen voor een gedeeltelijke wederopbouw zodat maar de helft van het achterhuis is herbouwd. Zodoende is er een omsloten terras gecreëerd en veel meer lichtinval

in de keuken en woonkamer van het grote huis. Tevens heeft men een theekoepel geplaatst om het geheel af te bakenen. Let op de windwijzer van deze koepel. Het is een gekroonde snoek die verwijst naar het familiewapen. Ook ziet men een botenhuis alias opbergschuur en het uiteinde van het westelijk bouwhuis met de karakteristieke ramen van de Oranjerie die nu als roulerend zomerhuis wordt gebruikt door de hele familie. Bij de watermolen slaan we rechtsaf. We zien de kolk die een ondergrondse verbinding heeft met de tuingracht. De “scheve”(zuidelijke) laan leidt ons rechts langs de jachthut terwijl aan de linkerkant de duiventil en verderop het Essenhuis liggen. Ook ligt in het bos de werkplaats van Jan Koopman waar veel mensen uit de omgeving hun laswerk brengen. Aan de overkant heeft vroeger Erve Tooms gelegen maar daar is geen enkel spoor meer van overgebleven. We lopen de laan verder af naar de Ootmarsumseweg en slaan rechts af. Na ruim 200m staat daar de beltkorenmolen van Frielink, windmolen die dateert uit 1849. De molen is bedrijfsmatig en draait nog geregeld met behulp van vrijwilligers. De traditionele stand van de wieken geeft heuglijke of droevige gebeurtenissen van omwonenden aan. We slaan rechtsaf op de Grobbenhoekseweg, waarvan de naam teruggaat op het geslacht Grubbe dat de havezathe bezat tot 1723. We vervolgen de weg om na een Twents landhek links (verboden toegang) na circa 100m rechts een bospad in te gaan (bordje opengesteld). Dan zien we drie grafheuvels maar vervolgen het pad links door het bos. Aan het eind van dit pad begint de oprijlaan van Herinckhave met toegangshek en twee zandstenen zuilen maar steek links de Jan van Arkelweg over en ga direct naar rechts want in de verte rijst de Kroezeboom (ruim 400 jaar oud) op met de karakteristieke kapel.

- Bij de verkoop in 1917 aan de Pancratius parochie te Tubbergen geschonken

Deze pittoreske plek, boom en kapel, is in 1916 door de familie von Bönninghausen aan de Rooms-katholieke kerk in Tubbergen overgedragen. *We lopen dit zandpad op en neer, steken de drukke verkeersweg weer over om via het kapellenpad onder langs de es de route te vervolgen. Na 30 m staat rechts het Garvenhuis en iets verder de drie boomgaarden met de acacia's. Aan het eind van dit pad na een bankje rechtsaf slaan waarbij de Bentert links blijft liggen (niet opengesteld). Langs de tuingracht loopt het pad en geeft zicht op de duiventil en het Essenhuis. Aangekomen op de scheve laan slaan we rechtsaf en lopen langs de oostkant van het Grote Huis met goed zicht op de gracht, achterhuis, voorhuis en oostelijk bouwhuis met kapel. In de bocht met de Brandschop bij de brug die vroeger zelfs een ophaalbrug is geweest, eindigt deze wandeling.*

9. DRIE STREEKRECEPTEN

A. Appeltaart

Ingrediënten:

- 300 gr bloem
- 180 gr boter
- 150 gr lichtbruine basterdsuiker
- 1 ei
- geraspte citroenschil
- zout
- 1 kg zure appels
- kaneel, rozijnen,
- 1 eetlepel custardpoeder
- 50 gr suiker

Doe de bloem, suiker, geraspte citroenschil en het zout in een kom. Snijd de boter in kleine stukjes, doe het ei erbij en kneed tot een soepele deegmassa. Beboter een springvorm. Verspreid de deegbal gelijkmatig over de bodem en de randen maar laat een restje over voor de kruimeltoplaag. Vul de springvorm met geschilde en in stukjes gesneden appel, voeg de rozijnen, kaneel, suiker en custardpoeder toe. Strooi het restje van het deeg over alles heen en schud het geheel zodat het gelijkmatig verdeeld is. Plaats de bakvorm in voorverwarmde oven (180 gr.) Laat de taart in ongeveer 45 min goudbruin worden.

B. Brandnetelsoep

Ingrediënten:

- 250 gr jonge brandneteltoppen
- 1 flinke aardappel
- 2 uien
- 1 liter kokend water
- 2 bouillonblokjes
- enkele takjes van maggiplant
- peper
- olijfolie

Was de brandneteltoppen en knip ze fijn. Bak de fijngesneden uien in de soeppan in olijfolie. Zodra de uien gefruit zijn, voeg water, geschilde aardappel, bouillonblokjes en brandneteltoppen toe. Laat het geheel gaar koken. Voeg naar smaak peper of evt. scheutje room toe. Maak met een blender de soep tot een homogene massa. Serveren met croûtons of soepstengels.

C. Vlierbloesemlimonade (houdbaar)

Pluk een ruime hoeveelheid vlierbloesem en was dit. Doe alles in een grote pan met minstens 3 l. water. Voeg 10 halve citroenen toe. Laat dit 24 uur op een warme plek staan. Scheid met een zeef vocht en residu.

Per liter vocht toevoegen:

1 kg suiker

snufje zout

1 eetl. citroenzuur

Kook dit geheel gedurende 4 min. Af laten koelen. Daarna in schone flessen overgieten, goed afsluiten en op koele plek bewaren.

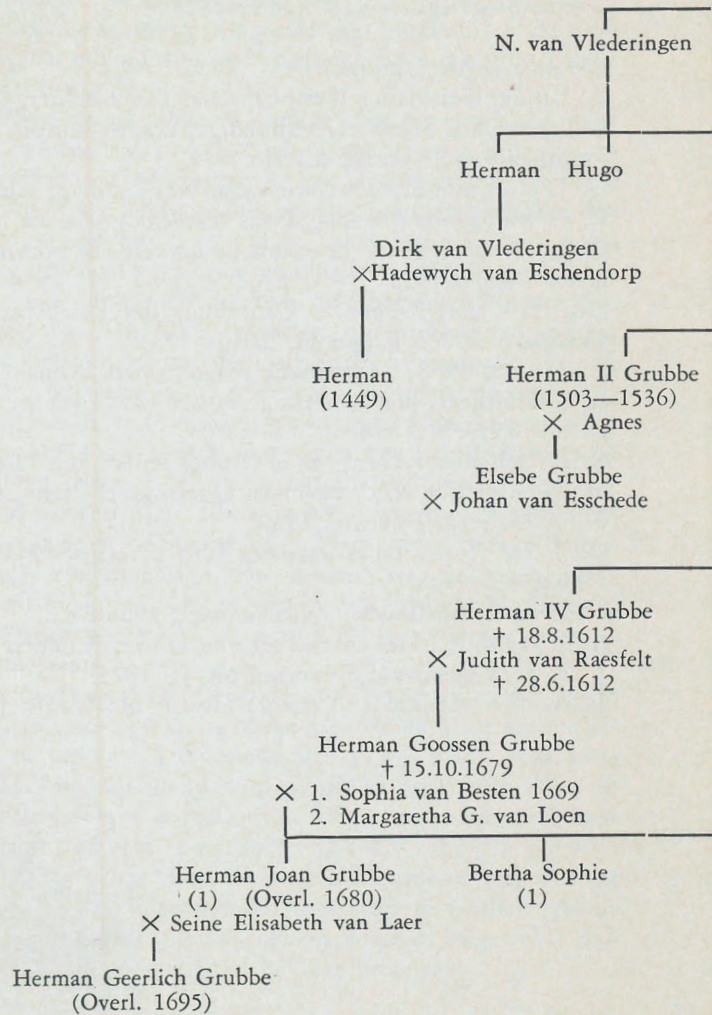

10. CONCLUSIE

Het doel van dit project is om een leesbaar boekje te maken met verhalen, geschiedenis, details en illustraties over deze bijzondere plek in Twente. Er is al enorm veel geschreven over Herinckhave en haar geschiedenis, over haar bewoners en hun activiteiten van vroeger en nu. In de vaste overtuiging en de hoop dat deze betrokkenheid ook mag voortduren bij de volgende generaties wil dit een stimulans zijn om zich in te zetten voor instandhouding van dit Culturele Erfgoed. Veranderingen zijn niet altijd gemakkelijk te accepteren maar stilstand is achteruitgang. Het is van wezenlijk belang om Herinckhave als levend geheel te continuëren waarbij betrokkenen zich pro-actief dienen in te zetten voor dit unieke bezit.

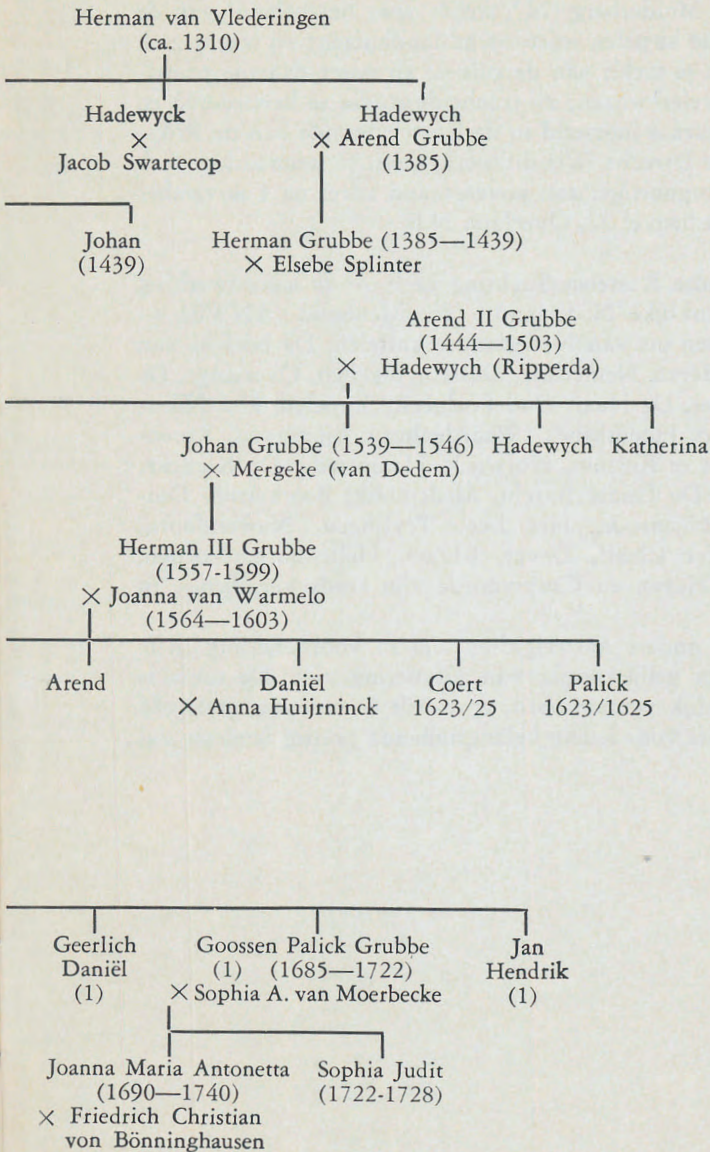

▲ wapen Grubbe

11. BIJLAGEN

a. stamboom Grubbe

▲ wapen von
Bönninghausen

Maria Elisabeth Johanna von Dorgelo

X
Joseph Ernst Ludwig Franz Alexander
von Bönninghausen
(Ludwig Ernst)
1747 - 1812

Theresa Regina Walburgis Reichsfrelin
von Weichs zu Wenne
1765 - 1828

Gertuda Theresia
von Bönninghausen tot Herinkhave
1829 - 1908

Clementina Maria Francisca
von Bönninghausen tot Herinkhave
1831 - 1866

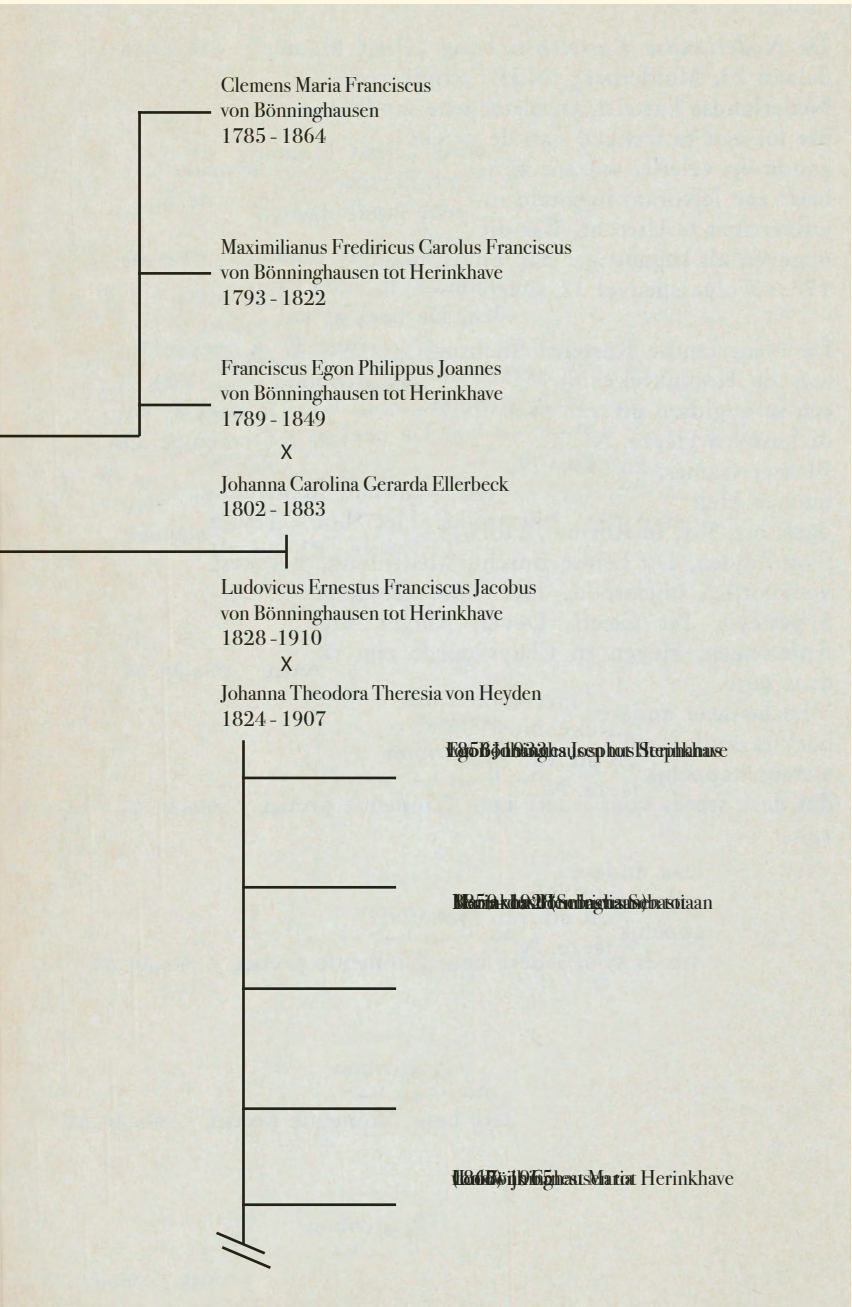
Fransiscus Ferdinandus Sigismund
von Bönninghausen tot Herinkhave
1833 - ?

Christina Maria Theresia Huberina
von Bönninghausen tot Herinkhave
1833 - 1866

Willem Sigismund August
von Bönninghausen tot Herinkhave
1835 - 1845

Fredericus Wilhelmus Antonius
von Bönninghausen tot Herinkhave
1837 - 1893

b. stamboom von Bönninghausen

Egon Lodewijk Maria Theresia Jozef
Von Bönninghausen
1899- 1943

Lothar Norbertus Maria
von Bönninghausen
1901- 1921

Ernst Johannes Baptista Maria
von Bönninghausen
1900- 1973

X

Ally Antonia Emilie barones thoe
Schwartzenberg en Hohenlansberg
1920- 1958

Lothar Diederink Meinrad Tjalling
von Bönninghausen
1942-

X

Françoise Marie Henriëtte
Bruinsma
1942-

Roelof Tjalling
von Bönninghausen
1966

Diederik Ernst Jan
von Bönninghausen
1969

Michiel Joan Christian
von Bönninghausen
1972

Therese Emilie Annette
von Bönninghausen
1944-

X

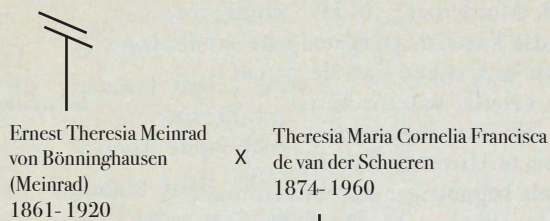
Peter Frans Johan
Rive
1936-

Sabine Louise
Rive
1965

Casper Ignaz Frans
Rive
1967

Susanne Clara Therese
Rive
1969

b. stamboom von Bönninghausen

Gisela Louise Henriëtte
von Bönninghausen
1945-

X

Charles Marie Antoine
Bijleveld
1944-

Clara Ghislaine Elisabeth
Bijleveld
1971

Rudolf Theodoor Ernst
Bijleveld
1973

Maartje Anna Charlotte
Bijleveld
1977

Otto Willem Lothar
Bijleveld
1982

12. GERAADPLEEGDE BRONNEN

1. Nederlands Adelsboek, 's Gravenhage 1990
2. A.L. Hulshoff en D. Hulshoff: Herinckhave, havezate in Twente, dl 34 uit de serie "Nederlandse Kastelen 1978
3. Ewald Mensink: Aan grond gebonden. Van toen er nog geen voetbal was of Hoe de tijd kwam in een buiten het verkeer gelegen Twentse gemeenschap. Boekengilde/Den Haag 2014
4. Watermolens Twente. Uitgeverij Broekhuis
5. C.M.F. von Bönninghausen: Über die Trentische Roggenwirtschaft mit einige Betrachtungen von Staatsrath A. Thaer. Berlin bei August Rücker, 1820. Ook in het Nederlands verschenen onder "De Twentse Roggebouw" met enkele beschouwingen over de Twentse bedrijfsvoering door A. Thaer., heruitgave door T. Hesselink-van der Riet, 1988
6. B. G. Wielinga, De watermolen van Herinckhave. Geschiedenis, wandelroute 2e druk 2005
7. Jaarverslag 2014 van Natuur- en vogelwerkgroep "De grutto", Johan Drop
8. Adel en kerk, kerk en adel. Johan de Haan, Marijke Nieuwenhuis, Matthijs Assink en Dirk Baalman. Uitg. Het Oversticht
9. A. J. Gevers en A. J. Mensema: De Havezaten in Twente en hun bewoners. Waanders Zwolle, 1995
10. Ulrike Frede en Britta Spies: Kastelen en Schlösser. Leven in historische adellijke huizen in het Nederlands-Duitse gebied. Tecklenburg Verlag 2008
11. Peter Kooij: Slotkapellen in Drente en Overijssel, Delden 1993
12. Jan Baggen, Joep Scheffer: 't Stift & Herinckhave. Wandelen en fietsen bij Weerselo, Tubbergen, Fleringen enz. Uitg. Broekhuis 2001
13. Ewout van der Horst. Kijkwijzer Landgoedluiken Overijssel. Publicatie van IJsselacademie 2013
14. Femke Maes. Landgoedversterkingsplan 2014 Herinckhave. Uitg. Overijssels Particulier Grondbezit

13. RUIMTE VOOR EIGEN NOTITIES EN ANEKDOTES

This image shows a full page of blank, cream-colored paper with horizontal blue or grey ruling lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

COLOFON

Auteur:

Gisela Bijleveld-von Bönninghausen

Beeldmateriaal:

o.a. Charles Bijleveld

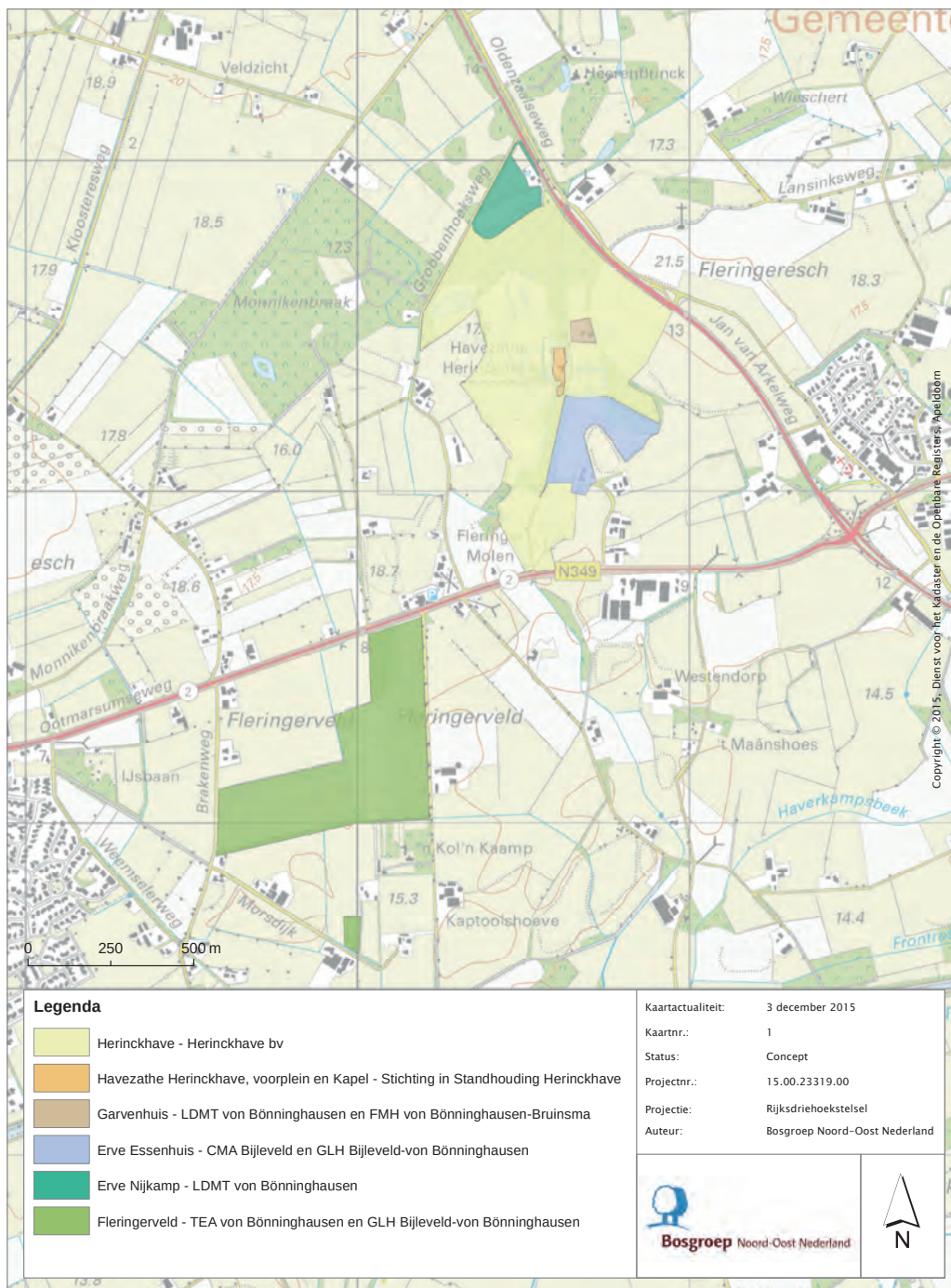
Deze publicatie kwam tot stand mede dankzij een financiële bijdrage van de Stichting Instandhouding Havezathe Herinckhave

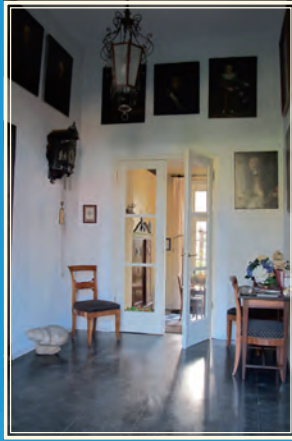
Lay-out en druk:

BoekenGilde, Enschede - www.boekengilde.nl

Oplage:

100 exemplaren

Landgoed Herinckhave

Het landgoed Herinckhave neemt een unieke positie in temidden van de vele landgoederen in Nederland. Vanaf de 14e eeuw tot op heden zijn er slechts drie families eigenaar en bewoner van de havezathe geweest – de families Van Vlederingen, Grubbe en Von Bönninghausen.

Bovendien zijn er slechts weinig “complete” landgoederen te vinden. Herinckhave heeft een “groot huis”, twee bijgebouwen met kapel en orangerie, watermolen en voormalige tiendenschuur. Behalve deze gebouwen zijn er een duiventil, een retentiegebied (vroegere vloeiveide), grafheuvels, boomgaarden, bos, houtwaterplaats, “eendenkooi” en landbouwgrond (agrarisch natuurbeheer).